

12. SEPTEMBER 2011 Kulturen er politisk blevet udsultet så meget de seneste 10 år, at der er brug en større genopretningsplan mener fungerede kulturordfører for de Radikale, Uffe Elbæk. Han lancerer derfor en kulturens Marshall plan med en række konkrete anbefalinger og initiativer, der skal skabe en bedre balance i dansk kulturliv. Og det handler ikke kun om flere midler, det handler om at gentænke nogle af de støtteordninger der findes i dag og så foreslås det blandt andet at, nedlægge gamle scene på Det Kongelige Teater og flytte balletten sammen med Den Kongelige Opera.

Kulturens marshallplan

Der er brug for en ny kulturpolitik. Når Det Radikale Venstre efter valget igen får indflydelse på kulturpolitikken, vil jeg kæmpe for et markant nyt fokus på kulturen, som en bærende kraft for vores land.

Kultur er det, der former os og giver os identitet. Kultur er det, der engagerer os og giver os lyst til at gøre en forskel. Uden en levende kultur mister vi vores nysgerrighed og kommer til at leve i et på alle måder fattigt land. Derfor skal kulturen øverst på dagsordenen. Som central akse i demokratiet, innovationen og økonomien.

Vitaliteten i vores kulturliv er i dag på mange områder så udpint at der er tale om krise i krisen. Derfor har vi brug for drastiske hjælpemidler i kraft af en kulturens Marshallplan.

En tidssvarende dansk kulturpolitik må tage afsæt i et kompromis mellem globaliseringens mange konsekvenser på den ene side og en ny-orientering af dansk velfærdskultur på den anden. Det skal være et inkluderende kultursyn, som ikke skelner mellem høj og lav kultur, mellem dansk eller udansk, eller mellem professionel og amatør.

Kultur er måden hvorpå vi tilegner os alt det nye og gør det til vores eget. Vores kultur er måden, hvorpå vi siger ja til de andres kulturer og sameksisterer med dem. Kulturpolitikken skal derfor sigte på at ruste danskerne til globaliseringen, til at stå ansigt til ansigt med det nye, og samtidig bevare trygheden, fællesskabet og lysten til at virke.

Kulturområdet skal betragtes som vores innovations grundforskningsfond og bør behandles derefter – for denne innovation er central for at genopfinde Danmark.

Et idékatalog

Dette idékatalog skal både forstås som konkrete beslutningsforslag og som en genoplivning af den kulturpolitiske debat. Jeg forventer og håber, at mine forslag vil medføre debat, for der er naturligvis forskelle på hvordan politikerne ser på kunst og kultur, og hvordan de vil regulere og skabe rammer for kulturlivet. Så lad mig give et hurtigt indblik i mit kultursyn:

I mit virke som kulturpolitiker har jeg altid haft to målestokke for ethvert kulturpolitisk spørgsmål. Øger det den kulturelle og kunstneriske kvalitet – og hjælper det nye talenter med nye ideer på vej?

For det første, så bør kunsten og kulturen komme samfundet meget mere ved. Og for det andet, skal vi i langt højere grad anerkende den bestræbelse og motivation, som driver kunstnerne til at skabe værker. Det skal vi være taknemmelige for. Og derfor skal vi også, helt lavpraktisk, tage de udfordringer, man som kunstner i vores samfund står overfor, alvorligt.

For det tredje bør vi i vores kulturpolitik prioritere det, der er på vej frem, lidt højere end det, der allerede er etableret. Som nævnt har vi begrænsede midler til rådighed, så vi skal udogmatisk se på, hvordan vi kan skabe mere dynamik og motivere nyskabelse. Der bør ikke eksistere hellige køer i kulturpolitikken.

Derudover har jeg to konkrete ambitioner, som kan bringe kulturpolitikken videre. Den ene er, at kulturpolitikken med fordel kunne tænkes meget mere i partnerskaber, relationer og genreoverskridelse. Den anden er, at et øget fokus på iværksætteri har et kæmpe potentiale for kulturpolitikken – og for Danmark. Jeg forstår iværksætteri som den grundlæggende handlingskompetence, som sætter enhver i stand til at forfølge sine drømme og ideer. Og intet sted er denne kompetence mere brugbar end blandt kulturpolitiske ildsjæle.

Støttestrukturen

Grundlæggende er vores kunststøtteordninger i al for høj grad bestemt af stive strukturer og ubrydelige faggrænser. Vi vil have de faglige kunst- og kulturkendere tilbage, for ikke blot besidder de den nødvendige faglighed, men de er også de ildsjæle, som holder kulturlivet gående.

- Vi skal styrke armslængdeprincippet. Helt konkret bør vi lade de kunstfaglige udvalg selv vælge deres formænd. Den magt ligger i dag hos kulturministeren, der derved udøver en uheldig centraliseret indflydelse på kulturlivet.
- Kunstfaglige institutioner skal blive langt bedre til at indgå i nye partnerskaber og relationer, som kan sikre kunstnere kompetent sparring og kvalificering af deres ideer.
- Kulturministeriets Udviklingsfond skal genindføres, da den sikrer nye ideer til et levende og dynamisk kulturliv.

Bibliotekerne

Vi kommer ikke udenom at give vores folkebiblioteker en økonomisk saltvandsindsprøjtning. Vi ser nu, at bibliotekerne nogle steder lukker, mens de andre steder må bruge frivillige til kerneopgaverne. Biblioteker er morgendagens forsamlingshus. De sikrer fri og lige adgang til viden og kultur, hvilket kræver en faglighed, som vi ikke kan få gratis. Konkrete indsatsområder kunne derfor være:

- Bibliotekernes vigtigste opgave er at sikre fri og lige adgang til viden. Vi må dog indse, at antallet af biblioteker ikke er det eneste kriterium, så derfor skal bibliotekerne være langt bedre til at bruge bogbusser, institutionsbesøg samt samarbejde med lokale foreninger.
- Det forudsætter dog, at bibliotekarerne sikres mere tid og rum til at arrangere anderledes events, som understøtter lokalsamfundets levende debat. Det kræver ressourcer og faglighed at indgå i denne dialog med borgerne. Frivillige samarbejdspartnere skal derfor ikke erstatte bibliotekarerne, men netop samarbejde med dem.
- Det er oplagt at give de kreative vækstlag øget berøring med bibliotekerne. Man kunne forestille sig forfattere, som fik arbejdsrum stillet til rådighed. Eller ved at gøre en del af biblioteket til atelier for ikke-etablerede kunstmalere. Der er masser af muligheder for kreativt samarbejde – dette kræver dog, at bibliotekerne får et større frirum til at udvikle egne løsningsmodeller og samarbejdsrelationer.
- Styrk samarbejdet mellem biblioteker og andre institutioner. Fx er det oplagt at man lægger

kulturhuse og biblioteker sammen.

- Særligt børnebibliotekerne har et stort potentiale til at udvikle sig til oplevelsesrum og eksperimentarier, som åbner nye verdener af fyldt med anderledes billeder og fortællinger. Biblioteket når allerede nu andre udsatte, marginaliserede grupper. Det bør derfor overvejes, om bibliotekerne skal formulere deciderede outreach-strategier mod forskellige målgrupper.

Folkebibliotekerne drives som bekendt af kommunerne, hvilket jeg ikke ønsker at ændre på. De ovennævnte forslag skal derfor naturligvis ikke tvinges igennem, men motiveres positivt.

Public Service

Licensen skal følge prisudviklingen i samfundet, så vi igen kan få midler til ambitiøse målsætninger for Public Service og gøre DR til den meget stærke institution, det danske samfund har brug for. DR skal være vedkommende og vigtig for alle danskere. Public Service skal sikre formidling af høj faglig kvalitet, samtidig med at politikerne ikke knægter armslængdeprincippet.

- Detailstyringen af DR og den nye Radio 24/7 skal ophøre. Institutionerne skal måles på deres effekt for kulturen, samfundet og den enkelte borger. I stedet for at måle på antal sendetimer for børn, antal nyhedstimer og så videre skal DR måles på om borgerne bruger DR's indhold og om det har bidraget til viden, debat og underholdning. Særligt skal DR måles på, om de bidrager til borgernes handlekraft i det demokratiske samfund.
- Radiomediet er en væsentlig bærer af sprog og kultur og skal opprioriteres ved at sætte skub i digitaliseringen. DAB-teknologien og internet-radio giver nye muligheder for at sikre en øget mangfoldighed af landsdækkende og lokale radiotilbud. Lokal og regionalradio skal digitaliseres på DAB, og i lighed med Norge skal der fastsættes en slukkedato for FM. Betalingen for driften af det digitale sendenet er en offentlig udgift ligesom al anden kulturel og fysisk infrastruktur.
- Mediestøttelovgivningen er forældet og rummer ikke nye medier. Det er uhensigtsmæssigt. Derfor skal lovgivningen hurtigst muligt opdateres, så den både afspejler det digitale mediebillede vi lever i og også giver bedre adgang for demokratisering og nye brugergrupper. Sidst men ikke mindst skal mediestøtten sikre en høj kvalitet af vores medier.
- Mediastøtten skal sikre en mangfoldighed i mediebilledet. Eksempelvis skal det i særlig grad sikres, at medier der gør en særlig indsats for at bidrage til integrationen bidrager til mangfoldighed i kulturlivet og til oplysning og debat om Europæiske forhold prioriteres. Dette kan oplagt gøres gennem en styrkelse af public service puljen.

Musik

Danmark har et rigt og mangfoldigt musikliv. På alle niveauer bidrager musikken til dansk kultur. Der er i høj grad brug for en professionalisering af dansk musikliv, ligesom at der er brug for en omlægning af støtten. Støtten til dansk musikliv bygger på traditioner og skal Danmark fortsat have et stærkt musikliv er der brug for nytænkning.

- Omlæg støtten således at en større andel går til den musik som skabes i dag . I dag støtter vi den klassiske musik med 1,8 milliarder kr. årligt, mens den rytmiske musik (som benyttes af langt flere) kun støttes med 1,0 milliarder. kr. årligt. Især den statslige musikstøtte er skævt

fordelt mellem klassisk og rytmisk musik. Mit forslag er, at støtten efter 4 år fordeles ligeligt. Midlerne frigøres fra den klassiske musik gennem en reduktion i antallet af symfoniorkestre. Målet er at forbedre kvaliteten i hvert orkester.

- Reducér i Kirkeministeriets støtte til musik i kirkerne (kirkemusikskoler, organister etc.). Denne støtte udgør i dag næsten 25% af den statslige musikstøtte. Midlerne flyttes fra kirkeområdet over til kulturområdet.
- Den rytmiske musikscene skal professionaliseres. Det rytmiske musikliv er i alle dele af værdikæden fuld af kreative entreprenører, små kreative virksomheder som har brug for uddannelse og støtte til kvalificering af processer og forretningsmodeller og drift.
- Til mellemgruppen af rytmiske musikere fra talent til professionel skal der udvikles en mentorordning. Og sammen med pladeselskaberne og ikke mindst medier, festivaler og udgivere skal der laves udviklingsprojekter der sikrer, at de mere modne talenter ikke glider ud.
- Musikundervisningen i skolen skal styrkes både på det klassiske og på det rytmiske område, og integreres i flere fag. Børn skal have større forståelse for musikkens betydning (nu og igennem historien), ligesom de skal motiveres til at udfolde sig selv, for derigennem at støtte den fortsatte talentudvikling.
- Skaf nok scener, hvor vækstlaget af dansk musik kan møde sit publikum. En revitalisering af spillestedsløven ligger lige for. Det er også uholdbart, at spillesteder ofte overlever på tipsmidler. I stedet skal de på finansloven, så de har større økonomisk sikkerhed, hvilket giver mulighed for større kunstneriske satsninger.
- Der skal indgås nye og progressive partnerskaber med de danske festivaler, som skal forpligtes til at have en talentstrategi. Vi udnytter slet ikke det kulturpolitiske potentiale, der er i de danske festivalers succes.

Scenekunst

Langsomt men sikkert er flere og flere af støttemidlerne til scenekunsten forsvundet fra vækstlagsorienterede, frie midler til driften af Operaen og Skuespilshuset. Ligeledes har de mindre teatre måtte se deres vilkår forringes, mens de største teatre både er tilført flere midler, men også underlagt større kommercielle krav. Denne skævvridning er ødelæggende for bæredygtigheden i dansk teater – og gavner hverken vækstlag eller etablerede institutioner.

- Midlerne skal generelt flyttes fra mursten og over i scenekunst. Der skal være et styrket fokus på den scenekunst, der er ambitiøs, nyskabende og aktuel – og som ikke nødvendigvis behøver et kæmpe scenisk maskineri.
- Gamle Scene i det Kongelige Teater skal lukkes, så balletten flytter til Operaen. Fremover skal Gamle Scene bruges som en åben scene til danske og internationale gæstespil.
- De mindre teatre skal have en større del af støttekronerne. Mange af de største teateroplevelser fås i små intime teatre, hvor nærkontakten og mødet mellem publikum og performere er mest intenst.
- Teaterprojekter der styrker dialogen med unge mennesker og andre publikumsgrupper, som er underrepræsenteret i teatrene, skal understøttes særligt.
- Resultatkontrakterne med teatrene skal gentænkes, da de i al for høj grad opfordrer til at satse på sikre succeser, som fylder salene. I stedet skal teaterdirektørerne sikres frihed til at tage flere

chancer. Her kan samarbejde på tværs mellem det enkelte teater og progressive teaterkompagnier eller enkeltinitiativer få bedre vilkår.

- Scenekunstrådet skal igen tilbyde mentorordninger og projektudviklingsstøtte. Disse ordninger har eksisteret indtil for nylig. Ofte går mange af de bedst projektidéer tabt, fordi talentfulde outsiders ikke formår at komme ud over rampen.
- Det kongelige teater skal fritages fra sine turnéforpligtelser og i stedet skal disse midler bruges til puljer for teater udenfor København, som alle kan søge – også landsdelsscenerne. Derved skaber man nye professionelle kulturjobs og styrker teaterlivet i provinsen.

Kulturen ind i skolerne

Folkeskolen skal klæde børn på til at blive handlekraftige, engagerede og kompetente voksne. En meget vigtig del af denne dannelse handler om kulturelle kompetencer: At lære børn og unge at skabe noget selv og i samarbejdende med andre, at udvikle deres nysgerrighed efter viden og at motivere deltagelse i samfundet. Denne dannelse er langt mere omfattende og betydningsfuld end isolerede PISA-tests.

Konkrete initiativer kunne være:

- Styrkelse af fagligheden. På kulturområdet handler det blandt andet om at inddrage virkende kunstnere og kulturformidlere i de kunstneriske og humanistiske fag. Dette kan i høj grad medvirke til at skabe forbilleder – og relativt tidligt give børn og unge en førstehåndserfaring af kreativ udfoldelse. Det indebærer en styrkelse af huskunstnerordningen og flere uddannede undervisere i de kunstnerisk-humanistiske fag.
- Kultur- og undervisningsministeriet skal udvikle en fælles strategi for de kunstneriske fag på alle niveauer af vores uddannelser – også ungdomsuddannelserne. Det skal være muligt at se en "rød tråd" af øgede kulturelle kompetencer gennem uddannelsessystemet.
- Skolerne skal ud i kulturen. Der skal afsættes midler, så skoler i langt højere grad kan bruge lokalsamfundets kulturudbud. Klasseværelset skal kunne rykkes ud i felten på kulturinstitutioner og lignende.
- Også i daginstitutioner og i fritidstilbud skal kulturen spille en større rolle. Det kræver faglighed, så derfor skal også børnehave- og socialpædagoger gives mulighed for efteruddannelse.
- De enkelte skoler skal have mulighed for at være profilskole. Skoler med kreative profiler skal have frihed til at prioritere det kunstnerisk-humanistiske område.

De kunstneriske uddannelser

De kunstneriske uddannelser får slet ikke den opmærksomhed, de fortjener. Det er afgørende, at fødekæden til et kulturliv af høj kvalitet ikke underprioriteres, men samtidig bør vi gøre op med den fejlagtige fordom, at disse uddannelser ikke giver de unge redskaber, der kan bruges i erhvervslivet. Særligt de kreative erhverv, men også traditionelle erhverv, kan med stor fordel samarbejde med disse uddannelser.

- Iværksætterier skal skemaet. Alle kunstneriske uddannelser skal prioritere iværksættermuligheden for deres studerende.

- "Akademiet For Utæmmet Kreativitet" har udviklet en nycirkusartistlinie, som bør lægges ind under teaterskolen og blive anerkendt som en statsligt autoriseret nycirkus-uddannelse.
- Bologna-processen (der åbner for øget international udveksling) skal gennemføres, men med fokus på, at den ikke medfører et opgør med mesterlære-traditionen.
- Den praktiske forskning skal opprioriteres. Man bør for eksempel straks indføre mere praktisk orienterede ph.d.-stipendiater på de kunstneriske uddannelser.

Digitale platforme og film

Digital kunst er et overset område, som vi ikke har råd til at ignorere længere. Dansk Film er en succeshistorie, som vi skal være glade for. Vi skal passe på ikke at hvile på laurbærrene, for det succesen består i, er fornyelse.

- Spiludvikling er en branche med stort vækstpotentiale. Vi bør støtte den som alle andre kunstformer og derigennem sikre udviklingen af spiltilbud af høj kvalitet.
- Den digitale adgang til de dele af vore kulturelle samlinger, som lader sig digitalisere, skal naturligvis være et fokusområde. Dette vil også nedbringe bibliotekernes udgifter til at vedligeholde samlinger lokalt.
- Vi skal videreudvikle digital distribution af film, så danske film bliver lettere tilgængelige.
- Digital kunst skal anerkendes som en relevant genre. Når nu vi danskere bruger mere og mere tid på nettet, skal vi selvfølgelig også møde god kunst der.
- Der skal oprettes støtteordninger for alle de programformer, der ikke passer ind i eksisterende støttestrukturer. For eksempel er online video et oplagt emne at udvikle.
- Der skal sikres flere midler til dokumentarfilmgenren, da den bidrager til vores deokrati.

Museerne

Gennem de senere år er museer, kunsthaller og andre kulturinstitutioner blevet beskåret kraftigt i deres budgetter og dermed deres muligheder for at give samfundet tilbage i form af udstillinger, forestillinger, forskning og så videre, der på et internationalt niveau spejler den tid, vi lever i. Vi er nået til smertegrænsen, så der er ingen vej udenom en forhøjelse af bevillingerne til daglig drift. Hvis institutionerne dagligt kæmper for overlevelse, mister de muligheden for at udvikle sig.

- Skoler og gymnasier skal i langt højere grad indgå samarbejde med store kulturinstitutioner, så eleverne gennemgår undervisningsforløb på museer, i teatre eller lignede. Institutionerne skal også sikres midler til at inddrage kulturinstitutionernes ekspertise på skolerne.
- Alle museer skal formulere en outreach-strategi, som er henvendt til flere forskellige målgrupper, der ikke kommer så ofte på museerne. På samme måde skal vores kulturhistoriske museer forpligtes på at afspejle mangfoldigheden i den virkelighed, de har til opgave at sikre for eftertiden.

De kreative erhverv

De kreative erhverv besidder et enestående vækstpotentiale. En ny rapport fra Erhvervs- og Byggestyrelsen anslår, at sektoren beskæftiger 60.000 mennesker og producerer for 20 mia. kr. årligt. Men vi kan gøre det bedre endnu.

- Der bør oprettes regionale vækstcentre, som har særligt fokus på kreative iværksættere.
- De kreative erhverv skal ind i efteruddannelsestilbuddet. Videndeling mellem de kreative erhverv og mere traditionelle virksomheder er en af redskaberne til at skabe innovation og mere iværksætteri. Efteruddannelse af medarbejdere i traditionelle virksomheder – og også ledige – er en oplagt metode.
- Der skal ofte udskrives konkurrencer i at løse samfundets udfordringer, hvor kreative iværksættere kan byde ind med nytænkende løsningsforslag.
- De kulturelle iværksættere skal kunne omfattes af de eksisterende erhvervsstøtteordninger og dermed af Erhvervsministeriets ressortområde, som må udvides til at kunne rumme de iværksættelsesmuligheder, som der findes mellem de kreative og traditionelle erhverv.

Foreningsdanmark

Det danske foreningsliv løfter en gigantisk opgave for samfundet, og er samtidig noget af det mest demokratiske, vi har. Vi skal anerkende dette bidrag ved at give endnu bedre vilkår for samfundets ildsjæle.

- De §18-midler, staten tildeler kommunerne til frivillighed, skal naturligvis udbetales til de frivillige. I dag udbetaler kommunerne mindre end det, de får fra staten.
- Finansiering over satsmidlerne er for kortsigtet til at kommuner og andre kan opbygge rigtig værdifulde partnerskaber. Langsigtede partnerskaber kræver sikkerhed for langsigtet finansiering.
- Der bør gives driftstilskud til landsorganisationer, hvis viden er af samfundsmæssig vigtighed. Vi skal udvikle nye tildelingskriterier, så politikerne ikke direkte tildeler midlerne.

Kunstnernes vilkår

Det er afgørende for kulturlivet, at kunstnernes indsats og freelance-baserede arbejdsliv anerkendes. Derfor skal vi ikke kun kigge på kulturministeriet, men også andre ressortområder.

- Dagpengesystemet skal reformeres, så det passer til kunstnernes freelance-tilværelse. For eksempel skal dansere træne intensivt for at være fysisk fit til jobbet. Et tværministerielt udspil mellem beskæftigelses- og kulturministeriet, som lytter til kunstnernes erfaringer, er tiltrængt, for ellers bliver kunstnernes særlige erhvervssituation for let glemt. Dette gælder i øvrigt også for mange andre tværfaglige områder, hvor projektarbejdere, konsulenter og iværksættere i dag bliver stresset mere end de får støtte fra de eksisterende arbejdsmarkedsforanstaltninger.
- Der skal først og fremmest skaffes flere og bedre arbejdsfaciliteter til kunstnerne. Konkret skal kommunerne være langt bedre til at sikre ordentlige arbejdsvilkår for kunstnere. Dette bør indtænkes i lokalplaner, aktiviteter på boligområdet og så videre.